

DUURZAAM WONEN

totstandkoming van een nieuwe studierichting volgens de steinerpedagogie

nr. 5 – 20 november 2009

Steiner-BSO 'Duurzaam wonen' nu al met twee klassen!

Op 1 september 2008 ging de eerste negende klas van de nieuwe 'steiner'-studierichting **DUURZAAM WONEN** in Lier van start. Deze klas is dit schooljaar overgegaan naar de tiende klas, waardoor een tweede negende klas kon starten.

Voor deze negende klas ontvangt de school subsidies. Voor de tiende klas echter niet: een school wordt immers gesubsidieerd op basis van het aantal leerlingen van het vorige schooljaar. Daardoor blijft de hoogste klas – de pionierklas – van deze nieuwe studierichting gedurende vier jaar ongesubsidieerd. Voor de financiering ervan zijn we volledig aangewezen op schenkingen en solidariteit.

Dit bericht wordt aan u gericht met de uitdrukkelijke vraag of u op enigerlei wijze de uitbouw van dit steiner-BSO kunt **helpen** of **ondersteunen**.

De B-stroom: de B van { beschut, beschermd en behoed worden in klas 7 en 8
naar begeestering voor het bouwen in klas 11 en 12
gefundeerd op een stevige bodem en basis van klas 9 en 10

De nieuwe 9de klas DW

Veertien jongeren kozen voor de studierichting **DUURZAAM WONEN** in de Steinerschool van Lier, als voorbereiding op hun volwassenwording, maar minstens evenzeer ook als voorbereiding op hun latere beroep.

Steeds meer klinkt de vraag wat men eigenlijk kan "worden" na het volgen van deze studierichting. We hebben daar zelf een term voor bedacht, een term die de lading dekt en toch ook ruim en flexibel genoeg is om in diverse contexten bruikbaar te zijn:

uitvoerder van ecologische technieken

Een van de redenen waarom we deze studierichting hebben opgericht, is immers de vaststelling dat voor het uitvoeren en toepassen van heel wat moderne, soms hoogtechnologische technieken in verband met isolatie, natuurproducten, energiebesparing enz. de traditioneel opgeleide arbeiders noch over de juiste attitude noch over de juiste kennis beschikken. En dat is nu precies wat wij de jongeren willen meegeven!

De studierichting **DUURZAAM WONEN** behoort tot het studiegebied **BOUW** van het BSO. Het spreekt vanzelf dat tot het vakkenpakket heel wat vaardigheden uit de gebieden bouw, afwerking, isolatie, energie enz. behoren. Maar daarnaast is er ook plaats voor de zorg van de omgeving van het huis: tuin, park, groen in het algemeen. En ook voor de zorg voor het "gebouw" dat ons eigen lichaam is, de zorg voor en de verzorging van anderen.

W. Govaerts

AAN DE TOEKOMST BOUWEN

Griet Van Raemdonck is de coördinator van de initiatiefgroep BSO van de Federatie van Steinerscholen. Als er iemand op de hoogte is van de nieuwste ontwikkelingen op dit gebied, dan is zij het! We vroegen haar naar de laatste ontwikkelingen.

Waar is de initiatiefgroep in het afgelopen jaar mee bezig geweest?

De initiatiefgroep bereidt vooral de toekomst voor. Dat betekent dat er onder meer officiële aanvraagdossiers moeten ingediend worden, dat leerplannen geschreven moeten worden, geld moet gezocht worden voor de verdere uitbouw en natuurlijk goede leraars moeten gezocht worden. Dit schooljaar is er een tweede klas bij. Daardoor hebben we nu ook voor het eerst een echt lerarenteam met twee klasleraren en zeven vakleraren. Eén keer per maand komen zij samen met het lerarenteam van de eerste graad B in De Es.

Wat houdt zo'n aanvraagdossier in?

In Vlaanderen kan men niet zomaar een nieuwe richting in het onderwijs beginnen. Men moet aantonen dat er wel degelijk een maatschappelijke nood is aan een nieuwe richting. Bovendien moet men voor een derde graad BSO de garantie kunnen geven dat de leerlingen aan het einde van hun schoolloopbaan genoeg competenties hebben om op de arbeidsmarkt aan de slag te kunnen. Vorig schooljaar hebben we de derde graad DUURZAAM WONEN als richting aangevraagd en ze is opgenomen in de lijst van goedgekeurde richtingen. We hebben geluk gehad, want nu de overheid moet besparen, is er een voorlopige stop op nieuwe aanvragen!

We hebben ook het werk opgestart om een richting VERZORGING in de derde graad te kunnen aanvragen. Dit is geen nieuwe richting, maar we willen er wel onze eigen ac-

centen in leggen en dan met name onze eigen kijk op kinderopvang.

Hoe groot is de kans dat de overheid toestemming geeft om een richting VERZORGING in te richten, nu er een programmastop is?

Dat is nog een groot vraagteken. Het is een van de belangrijkste zaken die ter bespreking staan op de agenda van de initiatiefgroep.

Hoe staat het met de leerplannen?

De leerplannen voor de tweede graad worden nu door de leraars in de praktijk uitgevoerd en daar leren we heel wat uit voor de toekomst. Verder ben ik ook op verkenning naar het buitenland getrokken. In Noorwegen heb ik een zusterschool gevonden die de steinerpedagogie (voltijds) combineert met een beroepsopleiding. Ze bieden er een landbouwrichting aan en bouwen een gloednieuwe opleiding 'natuurlijk bouwen' uit. We kunnen heel wat van elkaar leren. Dat geldt zowel voor onze leerplannen e.d. als later voor het hele praktische dagdagelijks werk in de school.

Op welke manier kan de initiatiefgroep de school van Lier ondersteunen?

Een steinerschool die een beroeps-kwalificatie biedt aan het einde van de 12de klas is een erg nieuw gegeven, zowel nationaal als internationaal. In de mate van het mogelijke gaan we daarom op zoek naar ondersteuning van het lerarenteam. Zo proberen we mogelijkheden tot contact met leraren BSO uit een reguliere school te creëren. Maar we zullen in de toekomst vooral over de grenzen heen kijken. In Groot-Brittannië en in Nederland zijn er nieuwe initiatieven met een praktische steinerpedagogie. Een mooie toekomstdroom is om een heus netwerk uit te bouwen waardoor uitwisseling van ervaringen de leraren kan helpen.

Ook voor de schoolleiding vraagt het extra werk om zo'n nieuwe stroom gestalte te geven. Er duiken allerlei onverwachte uitdagingen op die men niet had in de meer traditionele steinerschool. De leerlingen en ook de ouders hebben vaak andere noden. De lokalen vragen een andere inrichting. De juiste materialen aankopen is geen evidentie. Zelfs vele reglementeringen zijn anders. Veiligheid, bijvoorbeeld, moet een veel prominentere plaats in het beleid krijgen. Ook op deze gebieden zoekt de initiatiefgroep mee naar oplossingen.

Welk werk ligt nog op de plank voor de initiatiefgroep?

De initiatiefgroep probeert vooral ondersteuning te bieden in die gebieden die nieuw zijn. Naarmate de school meer ervaring opbouwt, kan de initiatiefgroep zich meer terugtrekken. Maar dat is nog niet voor morgen. Want één grote uitdaging blijft de initiatiefgroep nog erg bezig houden: genoeg middelen verzamelen tot we voor de 4 klassen in september 2012 eindelijk volledige subsidies kunnen krijgen.

* Zie hun mooie website www.fyresdal.steinerskolen.no met veel foto's die boekdelen spreken.

Interview met praktijkleraar P. Verhulst

ZIELSLEVEN IN DE BOUW

Peter Verhulst is een van de "nieuwe" leraren die de ploeg van duurzaam wonen is komen versterken. "Nieuw" tussen aanhalingstekens, want Peter heeft er al een hele carrière opzitten en begint in de steinerschool aan een tweede leven! We vroegen hem naar zijn eerste indrukken.

Hoe is jouw carrière begonnen?

Ik was niet zo'n sterke leerling in het secundair. Na de 2de graad BSO had ik mijn buik vol van de school en wilde ik me graag gaan meten met de wereld van de volwassenen. Het lot had beslist om mij in de zware sector in te schakelen. Tien jaar heb ik het volgehouden in de wegebouw. Er was niets zo leuk als werken in de bouw, zeker in de zomer en dicht bij huis. Maar al snel leerde ik ook de andere kant van de medaille kennen. De winters waren zeer hard voor mij. Koude handen en voeten. Verstijfde lichaamsdelen. Openscheurende handen. Dat alles begon door te wegen.

Ben je dan van job veranderd?

Ja, ik heb ook nog tien jaar fabriekswerk gedaan: magazijnier en heftruckchauffeur. In 2001 kreeg ik een arbeidsongeval. Hierdoor moest ik het zware werk opgeven. Een paar uren voor afsluiting van de inschrijvingstijd las ik in het streekkrantje '3000 leerkrachten gezocht'. Leerkracht worden zag ik eigenlijk wel niet direct zitten, maar

toch heb ik mij ingeschreven omdat ik hoopte met dit diploma eventueel in de opvoedingssector te geraken. Ik dacht ook dat ik die opleiding nooit zou halen: veel zelfzekerheid was er niet in dat verband. Toch heb ik het gehaald en zo ben ik in het onderwijs terechtgekomen. Mijn voorkeur ging naar het bijzonder onderwijs. Maar ik heb nadien ook drie jaar in het beroepsonderwijs gewerkt.

En hoe ben je dan in de Lierse Steinerschool terechtgekomen?

Toen mijn oudste zoon ongeveer drie maand was, hebben wij een antroposofisch arts leren kennen. Vanaf toen ben ik mij wat gaan verdiepen in de boeken van Rudolf Steiner. Mijn kinderen hebben ook het basisonderwijs in de steinerschool gevolgd.

Vorig schooljaar was ik aan heroriëntering toe: de studierichting waarin ik les gaf, zou stilaan worden stopgezet. Het "toeval" bracht mij tijdens een wandeling samen met iemand die mij wist te vertellen over de vacature voor een leraar duurzame technieken in Lier.

Ik heb daar dan nog veertien dagen over nagedacht, en toen beslist om te solliciteren.

Wat spreekt je in de richting DUURZAAM WONEN bijzonder aan?

Ik kan mij in dit project zeer goed inleven. Zelf probeer ik ook zo goed mogelijk om te gaan met de levenskwaliteiten rondom ons. Het verzorgen van mijn eigen tuin en huis in het licht van de ecologie bijvoorbeeld. Duurzaam wonen is

voor mij niet alleen milieuvriendelijk wonen en bouwen, maar ook levensecht werken, levensvormen geven aan jezelf en je omgeving. Jongeren meegeven dat bouwen en wonen niet altijd abstract hoeven te zijn maar dat er zielsleven in gelegd kan worden.

Noem eens een paar verschillen en gelijkenissen met je vroegere ervaringen in het onderwijs?

Geen gemakkelijke vraag! De jongeren op deze leeftijd zijn eigenlijk allemaal dezelfde. Toch merk ik wel een verschil in het gevoelsleven. In DW stromen twee soorten jongeren binnen: enerzijds de jongeren die al heel wat levensjaren in de steinerscholen hebben doorgebracht, en daarnaast jongeren die nog nooit in een steinerschool hebben gezeten. De steinerschoolkinderen (zo zal ik ze maar even noemen) hebben het kind nog meer in zich. Het is ook prachtig om te zien hoe ze creatief kunnen om-

gaan met allerlei simpele materialen die ze in de natuur vinden. Met veel fantasie en met weinig materiaal knutselen ze soms mooie dingetjes in elkaar (pijpjes, hangertjes, een vredesteken bij het scheren van de haag, enz.). De niet-steinerschoolkinderen scoren over het algemeen wel beter op het vlak van technisch en abstract denken ...

Aan het begin en het einde van de dag geven leraren en leerlingen

elkaar de hand en spreken we een spreuk uit. Dat is een groot verschil ten opzichte van een gewone school. Dat geeft voor mijzelf ook een meerwaarde aan het contact met de jongeren. Zelfs bekijken dit met gemengde gevoelens: enerzijds zien zij dit als een ritueel dat ze snel aframmelen, anderzijds geeft dit hun toch een warm gevoel en roept het bij hen gevoelens op met vragen over de tekstinhoud en

de betekenis ervan.

Voor mijzelf is het wel even moeilijk werken: ik ben nu met ruimere gebieden bezig dan waar ik echt ervaring in heb en ook het gebrek aan goed ingerichte en uitgebouwde ateliers met voldoende materiaal maakt het er niet gemakkelijker op. Dat geldt natuurlijk ook voor mijn collega's.

aan het werk in het houtatelier

kunstzinnige vorming is een essentieel onderdeel van de beroepsopleiding

Financiële situatie van de BSO-klassen DW

Het schooljaar 2008-09 kon worden afgesloten zonder verliezen, hoewel de doelstelling voor het investeringsbudget (infrastructuur, gebouwkosten) niet helemaal kon worden gehaald.

De budgettering voor schooljaar 2009-2010 is op 8000 euro na rond. Deze 8000 euro moet nog worden gevonden!

Maar het is voornamelijk voor het verder ontwikkelen van de studierichting DUURZAAM WONEN in de derde graad (elfde en twaalfde klas) dat er vanaf nu een buffer moet worden aangelegd. Zo'n gespecialiseerde studierichting vraagt natuurlijk om grote investeringen in materiaal en ateliers, zodat de leerlingen in de derde graad met de nieuwste technieken kennis kunnen maken en zo voorbereid kunnen worden op het arbeidsleven.

Vandaar, en natuurlijk doordat de subsidiëring telkens met één jaar vertraging volgt, doen wij (opnieuw) een beroep op uw bereidwilligheid om deze vernieuwing van de steinerpedagogie in Vlaanderen te ondersteunen.

Er zijn ondertussen al **meer dan 300 mensen** die maandelijks of jaarlijks een bedrag ter ondersteuning van deze opstartende studierichting overmaken aan het fonds PiANTRO. Dit fonds werd door vzw Mercurius in de herfst van 2007 opgericht bij de Koning Boudewijnstichting. In maart 2009 kon het Fonds dankzij de talrijke particuliere schenkingen beslissen om het project DUURZAAM WONEN met 5.000 euro te ondersteunen.

piAntro
participeren in antroposofie

Wij danken alle schenkers – die overigens allemaal deze nieuwsbrief ontvangen – en zouden hen willen vragen of ze ons kunnen helpen om de kring van schenkers nog uit te breiden.

Alle schenkingen op rekening **000-0000004-04** van de Koning Boudewijnstichting, met de vermelding **R20460 Fonds PiANTRO - BSO**, komen rechtstreeks ten goede aan de ondersteuning van deze nieuwe studierichting! Voor schenkingen vanaf € 30 ontvangt men een fiscaal attest.